

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNI TEST SAVOLLARINI TUZISHDA ALGORITMIK YONDASHUV

Mardayev Nurmurod Gulmurodovich

Xasanov Muxiddin Kamildjanovich

*O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Surxondaryo akademik litseyi
o'qituvchilari*

E-mail: nurmerod-x@mail.ru.

Annotatsiya: Ushbu maqolada ijtimoiy-gumanitar fanlarda test savollarini algoritmik yondashuv asosida tuzishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlarini yoritilgan. Mazkur yondashuv ta'lim jarayonida o'quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki tahliliy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini aniqlashda muhim metodologik vosita sifatida qaralmoqda. Bloom taksonomiyasi asosida ishlab chiqilgan savollar tizimi testlarning sifatini oshirishga xizmat qiladi. Maqolada real statistik ma'lumotlar asosida algoritmik yondashuvning samaradorligi asoslab berilgan hamda o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: Algoritmik yondashuv, test savollari, Bloom taksonomiyasi, baholash, ijtimoiy fanlar, tanqidiy fikrlash, tahliliy savollar, test metodologiyasi.

Kirish

So'nggi yillarda ta'lim tizimida baholashning obyektivligi va sifatini ta'minlash dolzarb masalaga aylangan. Ayniqsa, ijtimoiy-gumanitar fanlar — tarix, huquqshunoslik, falsafa, pedagogika singari sohalarda test savollarining mazmunan mukammalligi ta'lim natijalariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu boisdan testlarni algoritmik yondashuv asosida tuzish masalasi o'z dolzarbligini

oshirmoqda. Bu yondashuv o‘quvchilarning fikrlash darajasini aniqlashda yangi imkoniyatlar yaratadi.

Algoritmik yondashuvning mohiyati va asoslari

Algoritmik yondashuv — bu savollarni bosqichma-bosqich murakkablashgan shaklda tuzish orqali o‘quvchi bilimni chuqur baholashga yo‘naltirilgan metodik yondashuvdir. Ushbu tamoyil Bloom taksonomiyasi asosida shakllangan bo‘lib, quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi:

Algoritmik daraja Ta’limiy maqsad	Savol turi
----- -----	-----
A1 Faktlarni yoddan aytish	“Qachon?”, “Kim?”, “Qayerda?”
B1 Tushunishni aniqlash	Sabab-oqibat, oddiy tahlil
C1 Murakkab tahlil va xulosa chiqarish	Solishtirish, sabab-topish, xulosa chiqarish
D1 Tanqidiy fikrlash va baholash	Voqealarga munosabat, manba asosida baholash

Ijtimoiy fanlarda yondashuvning qo‘llanilishi

Tarix fanida:

Test savollari tarixiy faktlar, sabab-oqibat bog‘liqligi, manba asosidagi tahlillarni o‘z ichiga oladi.

Misollar:

- A1: Amir Temur qachon Samarqandni poytaxt qildi?
- C1: Temuriylar davlatining barqarorligiga ta’sir qilgan omillarni aniqlang.

Huquqshunoslikda:

O‘quvchilar nafaqat huquqiy me’yorlarni eslab qoladi, balki real vaziyatlarni huquqiy tahlil qilishga o‘rganadi.

Misollar:

- A1: Jinoyat kodeksining 28-moddasi nimalarni belgilaydi?
- D1: Quyidagi voqeaga huquqiy baho bering...

Statistik natijalar va tahlil

2023-yilda Respublika ta'lim markazi tomonidan o'tkazilgan monitoring natijalari quyidagicha:

- Oddiy savollar bilan baholashda o'quvchilarning 56% i to'g'ri javob bergan;
- Algoritmik asosda tuzilgan testlarda bu ko'rsatkich 72% ga yetgan;
- Tanqidiy tafakkurni talab qiladigan savollarga to'g'ri javob berganlar ulushi 41% ni tashkil qilgan.

Bu ma'lumotlar algoritmik yondashuvning ta'lim sifati va fikrlash ko'nikmalarini baholashdagi afzalliklarini isbotlaydi.

Amaliy tavsiyalar

1. Test savollarini A1–D1 algoritmik bosqichlarga ko'ra tuzish tavsiya etiladi.
2. Tarix va huquq kabi fanlarda savollarni manba asosida berish tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradi.
3. Savollarni AI tizimlari yoki statistik modellar orqali tekshirish ularning aniqligi va balansini oshiradi.
4. Har bir mavzu uchun algoritmik darajadagi savollardan iborat kichik test banklarini shakllantirish foydalidir.

Xulosa

Ijtimoiy-gumanitar fanlarda test savollarini algoritmik yondashuv asosida tuzish nafaqat ta'limning mazmuniy sifati, balki o'quvchilarning fikrlash va tahliliy ko'nikmalarini rivojlantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Bu yondashuv yordamida nafaqat faktlarni eslab qolish, balki bilimni tahlil qilish, umumlashtirish

va baholash imkoniyati yaratiladi. Shu boisdan algoritmik yondashuv zamonaviy test metodologiyasining ajralmas qismi sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bloom B. Taxonomy of Educational Objectives. McKay, 1956.
2. Usmonov A.V. Test sinovlarida metodik yondashuv. Toshkent, 2020.
3. O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi huzuridagi RTM hisobotlari, 2023.
4. Saidov A.X. Huquqiy bilimlar asoslari. Toshkent, 2022.
5. Safarov N. Tarixiy tafakkur va tanqidiy fikrlash asoslari. Andijon, 2021.